

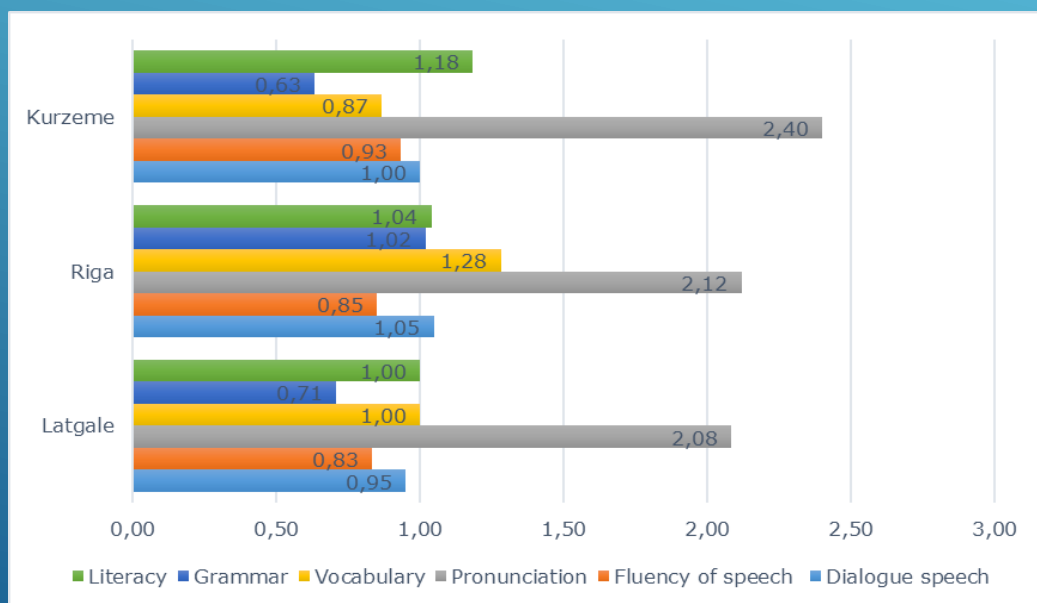
PIRMSSKOLĒNU GATAVĪBA MĀCĪBĀM 1. KLASĒ LATVIEŠU VALODĀ 2020-2023

Dace Markus

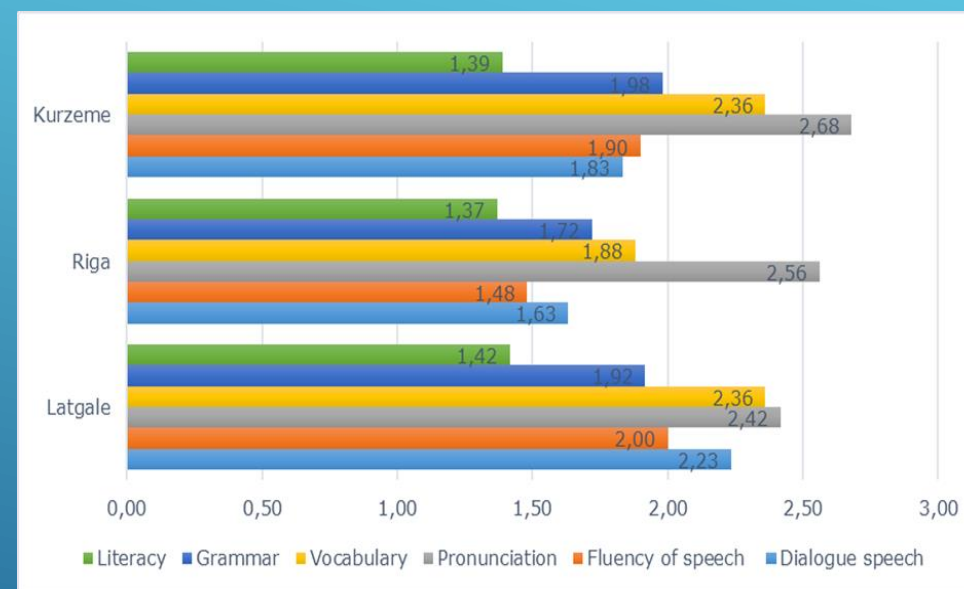
IZM seminārs PII vadītājiem un viņu vietniekiem

Rīgā, 2023. gada 29. septembrī

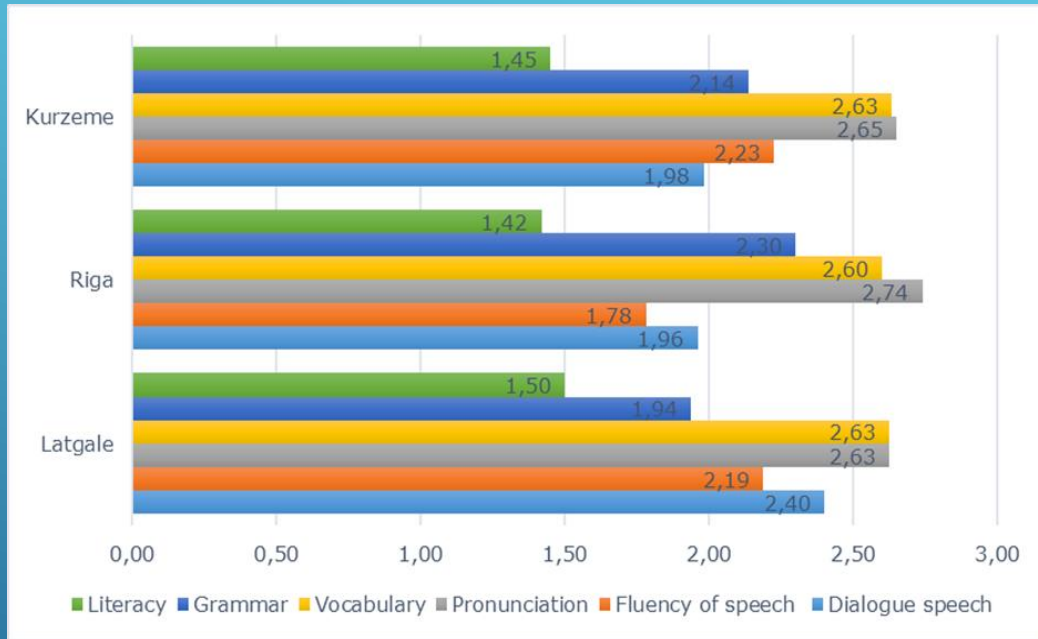
Mazākumtautību bērnu latviešu valodas apguves vidējie rezultāti grupās ar krievu valodu ikdienā 2020.

Mazākumtautību bērnu latviešu valodas apguves vidējie rezultāti grupās ar latviešu valodu ikdienā 2020.

Latviešu kā dzimtās valodas apgaves vidējie rezultāti pirmsskolas vecumā 2020.

- ▶ Latviešu valodas apgaves pārbaužu laikā pārliecinājāties, ka 5-6 gadu vecumā mazākumtautību bērni ir labi apguvuši un brīvi sarunājas krievu valodā. Problēma bija valsts valodas apguve. Skolas gaitas 1. klasē varēja sākt latviešu valodā vai bilingvāli.

Atbilstoši grozījumiem Izglītības likumā no 2023. gada 1. septembra pirmsskolas izglītībā un 1., 4. un 7. klasē mācības jāīsteno tikai valsts valodā (Grozījumi Izglītības likumā, 25.10.2022). Tātad no 2023. gada 1. septembra Latvijā sākās pāreja uz mācībām latviešu valodā vienlaikus gan pirmsskolas vecuma grupās, gan 1. klasē.

Pēdējos gados pieauga tendence mazākumtautību vecākiem reģistrēt bērnus pirmsskolas izglītības iestāžu grupās ar latviešu valodu ikdienā, tomēr aptaujas laikā vēl bija 96 pirmsskolas izglītības iestādes, kur bija grupas ar krievu valodu ikdienā vai ar krievu un latviešu valodas kombināciju: Vidzemē 1 grupa, Zemgalē arī 1, Latgalē - 12, Kurzemē - 11, Rīgā – 71.

Lai iegūtu datus par latviešu valodas apguves rezultātiem pirms minētās pārejas, VPP ietvaros **2023. gada maijā** aicinājām pirmsskolas skolotājus piedalīties aptaujā, lai uzzinātu skolotāju viedokli par mazākumtautību bērnu gatavību sākt mācības 1. klasē latviešu valodā, kā arī lai iepazītos ar skolotāju latviešu valodas prasmes pašvērtējumu.

Aptauju izstrādāja Tija Zīriņa, Agrita Tauriņa, Gunita Delijeva un Dace Markus, tajā piedalījās 32 pirmsskolas vecuma mazākumtautību bērnu grupu skolotāji.

Rezultāti

- Aptaujas laikā 11 mazākumtautību pirmsskolēnu grupās bērni mācījās tikai krievu valodā, 14 grupās mācības un pasākumi notika gan latviešu, gan krievu valodā, bet 8 grupās – latviešu valodā.
- Uzzinājām, ka Vidzemē un Zemgalē mazākumtautību bērnu grupas ir pārejas ceļā tikai uz latviešu valodu ikdienā.
- Lielākā daļa (20 grupu) pirmsskolas skolotāju informēja, ka mazākumtautību bērni ir daļēji gatavi mācībām latviešu valodā.
- Tajās 5 pirmsskolas bērnu grupās (2 Rīgā, 3 Kurzemē), kurās skolotāji norādīja, ka mazākumtautību bērni nav sagatavoti mācībām latviešu valodā 1. klasē, 2 grupās bērni līdzdarbojas ikdienas sadzīves darbos tikai krievu valodā, bet 3 grupās latviešu un krievu valoda tiek kombinētas, skolotāji atzīst, ka bērniem ir grūti komunicēt latviešu valodā un viņi pāriet uz krievu valodu.

- Iepriekšējo pētījumu analīzē pievērsām uzmanību valodas nozīmei arī vizuālajā informācijā. Analizējamās aptaujas rezultāti rāda, ka vizuālā informācija mazākumtautību bērnu pirmsskolas grupās pārsvarā ir latviešu valodā: zemākais rezultāts bija 1 Rīgas bērnu grupā, kurā 70% informācijas ir latviešu, bet 30% krievu valodā.
- Kopumā vairs nebija vērojama nozīmīga latviešu valodas prasmes korelācija ar vizuālās informācijas valodu, piemēram, 2 grupās Rīgā un Kurzemē pat ar 100% vizuālo informāciju latviešu valodā, bērni nebija sagatavoti skolai latviešu valodā.
- Zīmīgi, ka skolas mācībām latviešu valodā nesagatavoto grupu bērni ikdienas sadzīves darbos līdzdarbojas tikai krievu valodā. Tātad šajās grupās mazākumtautību bērni netika rosināti un arī radināti lietot latviešu valodu ikdienā. Aptaujātie skolotāji atzīmēja, cik būtiski ir lietot latviešu valodu ikdienas komunikācijā pirmsskolas izglītības iestādē, īpaši bērniem no ģimenēm, kurās latviešu valodu nelieto.

- Aptaujā iekļautajā pašvērtējuma jautājumā pirmsskolas skolotāji vērtēja savu latviešu valodas prasmi 10 ballu skalā .
- Esam ļoti pateicīgi skolotājiem par atklātām atbildēm uz šo jautājumu, tās nostiprināja pārliecību, ka nepieciešams vērtēt arī pašu skolotāju latviešu valodas prasmes kvalitāti: 6 skolotāji savas latviešu valodas zināšanas bija vērtējuši ar 10 ballēm (izcili), 8 skolotāji latviešu valodas zināšanas vērtējuši ar 8-9 ballēm (ļoti labi un teicami). Visvairāk – 12 skolotāji vērtējuši savas latviešu valodas zināšanas ar 7 ballēm (labi), 2 skolotāju latviešu valodas pašvērtējums bija 6 balles (gandrīz labi), bet 3 skolotāji vērtējuši savas latviešu valodas zināšanas ar 5 ballēm (viduvēji), diemžēl arī šie 3 skolotāji norādīja, ka vada nodarbības latviešu valodā.
- Bijām aicinājuši aptaujā rakstīt arī piezīmes, bet pirmsskolas skolotāji bija pievienojuši maz piezīmju, tomēr dažu skolotāju pievienotie teikumi pārliecināja, ka būtu jāuzlabo gan latviešu valodas pareizrakstība, gan vārdu locīšana un saskaņošana locījumos.

Pateicības. Paldies Valsts pētījumu programmai “Letonika” -2022/1-0001 un Izglītības un zinātnes ministrijai par iespēju veidot un veikt aptaujas un valodas testus. Īpaši esam pateicīgi pirmsskolas izglītības iestāžu vadītājiem un pirmsskolas skolotājiem par atbalstu aptaujas un bērnu valodas ierakstu veikšanā, kā arī vecākiem par atļauju pārbaudīt viņu bērnu valsts valodas zināšanas un prasmi.

Galvenie secinājumi. Tā kā pāreja uz latviešu valodu kā mācībvalodu visos izglītības posmos praktiski jau bija iekavēta, bet šobrīd atbilst Izglītības likumam, pētnieki neiebilst pret šo procesu, bet aicina profesionāli sekot pārejas norisei, sniedzot nepieciešamo palīdzību.

Kaut kopumā 2022./2023. māc. g. samazinājās to pirmsskolas vecuma mazākumtautību bērnu grupu skaits, kurās dominē krievu valoda kā ikdienas valoda, balstoties uz pētījuma rezultātiem, rekomendējam nodrošināt 1. klasē darbu pedagogu palīgiem vismaz vienu gadu (IZM jau ir piešķīrusi papildu finansējumu pedagogu palīgiem), kamēr skolas gaitas būs uzsākuši mazākumtautību bērni no pirmsskolas grupām ar dominējošo krievu valodu vai bilingvālu izglītību. Palīdzība, droši vien, būs nepieciešama arī imigrējušajiem bērniem.

Atbalstām nepieciešamību pārbaudīt pirmsskolas skolotāju latviešu valodas zināšanas un lietojuma prasmi.

Paldies par uzmanību!

